

I. EKONOMİK KALKINMANIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

Eylem Planı kapsamında belirlenen gelişme eksenlerinin birincisi; bölgede üretim yapısının çeşitlendirilmesi, güçlendirilmesi ve rekabet ortamının geliştirilerek ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesidir. Bu doğrultuda uygulanacak kapsamlı ve uyumlu tedbirlerle bölgede işsizlik, işgücü niteliği, sanayi ve hizmet altyapısı ve sermaye birikimi gibi alanlarda hızlı iyileşmelerin sağlanması ve ekonomik yapının tümden dönüşümü yoluyla bölgenin gelişmesine ivme kazandırılması amaçlanmaktadır.

Bu alanda Eylem Planı ile yapılacak müdahalelerin öncelikli hedefleri istihdamın artırılması, yüksek katma değerli üretim biçimlerinin yaygınlaştırılması, üretimde çeşitliliğin sağlanması, ulusal ve uluslararası pazarlara entegrasyon sürecinin kolaylaştırılması, bölge ürün ve hizmetleri için olumlu bir marka imajının oluşturulması ve bölgenin potansiyelleri doğrultusunda özellikle tarımsal sanayinin ve turizmin geliştirilmesinin desteklenmesi olacaktır.

Sağlanacak desteklerde kaynak verimliliğini, etkileşim ve eşgüdümü, getirisi en yüksek mekansal odaklanmayı ve bu yolla gelişme dinamiklerinin süratle harekete geçirilmesini temin etmek üzere şehir bazlı bölgesel ve ulusal nitelikli cazibe merkezleri oluşturma yaklaşımı temel ilkelerden birisi olarak benimsenecektir. Cazibe Merkezleri programının bölgede gerçekleştirilecek ilk pilot uygulamaları bunun somut bir aracı olacaktır.

Teşvik politikaları, Sermaye ve bilgi birikiminin artırılması, sanayi ve hizmet sektörlerinin güçlendirilmesi ve uzun vadeli rekabet gücünün geliştirilmesi amacıyla bölgesel potansiyellere uygun olarak yeniden şekillendirilecek, KOBİ desteklerinin kapsamı ve niteliği artırılacak, özellikle altyapısı gelişmiş üniversiteler bünyesinde teknopark uygulamaları yaygınlaştırılacak, bölgenin nitelik ve yapısına uygun küme geliştirme faaliyetleri yoğunlaştırılacak ve üniversiteler de dahil üretim süreçlerine katkı veren tüm paydaşlar arasındaki etkileşim ve uyum geliştirilecektir.

Bölgenin göreceli rekabet üstünlüğüne sahip olduğu tarım sektöründe tarımsal işletmelere yönelik yatırım desteği sağlanacak, tarımsal örgütlenmenin teşviki ve benzeri uygulamalarla en uygun üretim ölçeği özendirilecek ve organik tarım faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasını teminen yayım ve eğitim çalışmaları yapılacaktır. Kırsal kesimdeki üretim potansiyelini değerlendirmek ve yaşam standardını artırmak amacıyla kırsal kalkınma programları uygulanacaktır. Ayrıca, başta Batman, Siirt ve Şırnak olmak üzere Bölge illerinde, kent içinde hayvancılık yapan işletmelerin kent dışına çıkartılması teşvik edilecektir.

GAP Bölgesi'ndeki doğal zenginliklerin, sit ve özel çevre koruma alanlarının, kültür varlıklarının korunarak turizm odaklı değerlendirilmesi, istihdam ve sosyo-ekonomik kalkınmaya katkı sağlanması amacıyla turizm altyapısının iyileştirilmesi, turizm çekim merkezleri oluşturulması ve turizmin çeşitlendirilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Bu kapsamda tarihi sit alanlarının korunması çalışmaları ile kültür varlıklarının onarım ve restorasyon çalışmalarına ağırlık verilecek, kültür ve inanç turizminin bölge ekonomisine katkı sağlaması amacıyla çekim merkezleri oluşturularak gerekli altyapılar tamamlanacaktır.

II. SOSYAL GELİŞMENİN SAĞLANMASI

GAP Bölgesi, eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal koruma gibi sosyal alanlarda ülke ortalamalarının gerisindedir. Bölgenin kalkınması açısından, ekonomik büyüme ile birlikte birey ve grupların ekonomik ve sosyal hayata aktif katılımlarının artırılması ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, sosyal dayanışma ve bütünlüğünün artırılması gerekmektedir.

Eğitime erişimin artırılması ve kalitenin geliştirilmesi amacıyla bütün eğitim kademelerinde fiziki ve beşeri altyapı geliştirilecek ve fırsat eşitliği sağlanacaktır. Okulöncesi eğitimde yüzde 50 okullaşma oranı yakalanacak, ilköğretimde zorunlu eğitime devam etmeyen öğrenci kalmayacak, ortaöğretimde yüzde 90 okullaşma oranına ulaşılabilecektir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ülke ortalamasına yaklaştırılacaktır. Yükseköğretimde kalitenin artırılması amacıyla öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ülke ortalamasına yaklaştırılacaktır. Bu kapsamda 22.460 öğrencilik ilave kapasite yaratılacak ve 667 öğretim elemanı ihtiyacı karşılanacaktır. Üniversite bulunan illerde toplam 4.000 öğrencilik ilave yurt kapasitesi oluşturulacaktır.

Sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi amacıyla hastanelerin koğuş sistemi bir-üç kişilik odalara dönüştürülecek ve 10.000 kişiye düşen yatak sayısı 20'ye yükseltilecektir. Koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında bölgedeki illerin tamamında aile hekimliği uygulaması iki yıl içinde başlatılacaktır. Böylelikle bölgede sağlık hizmetleri iyileştirilecek ve bölgenin başta anne çocuk sağlığı olmak üzere temel sağlık göstergelerinde ülke ortalamasına yaklaşması sağlanacaktır.

İstihdamın artırılması, işsizliğin ve kayıt dışı istihdamın azaltılması, işgücünün kalitesinin yükseltilmesi ile sosyal entegrasyonun sağlanması için başta kadınlar ve gençler olmak üzere kırılgan grupların istihdama katılımlarının kolaylaştırılması önem arz etmektedir. Bu çerçevede, bireylere yönelik meslek edindirme, beceri kazandırma ve kişilerin kendi işlerini kurmalarına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilecektir. Aktif işgücü politikaları kapsamında, İŞKUR'un yerel düzeydeki kurumsal kapasitesi geliştirilecek, hizmet alanı çeşitlendirilecektir. Sosyal koruma ağı, sosyo-ekonomik ve yerel şartlar dikkate alınarak, bölge nüfusunun tümünü kapsayan, kırılgan grupları aile temelli politikalarla topluma entegre eden, sosyal dışlanma ve yoksulluk riskini en aza indiren etkin bir yapıya kavuşturulacaktır. Yoksul kesimin acil ihtiyaçlarının karşılanması ve aynı zamanda bu kesimlerin üretken duruma getirilmesi sağlanacaktır.

Spor, kültür ve sanat alanlarında bölgedeki tesis ihtiyacı giderilecek, mevcut tesislerin fizikî durumları iyileştirilecek ve bu tesislerin etkin ve verimli kullanılması amacıyla bütün toplum kesimlerinin kolay erişimi sağlanacaktır. Bu faaliyetlerin yaygınlaştırılması amacıyla mahalle ve semt düzeyinde futbol, basketbol sahaları yapılacak, gençlerin ve çocukların yararlanacağı sanat, oyun, kültür olanakları oluşturulacaktır. Muhtelif spor malzemelerinin dağıtılması, festival, şenlik, kültürel ve sportif organizasyonlar düzenlenmesi ve çeşitli sanat dallarında toplulukların oluşturulması desteklenecektir.

Bakanlıkların ekonomik ve sosyal alanda devam ettirdikleri uygulamaların yanı sıra yerelden aktif müdahale gerektiren meslek edindirme, sosyal hizmet ve yardımlar ile kültür, sanat, spor alanlarında valilikler etkin görev üstlenecekler ve bu kapsamdaki program ve faaliyetler için il özel idare bütçelerine ek kaynak aktarılacaktır. Tüm bu faaliyetlerde valiliklerin etkin görev aldığı ve koordinasyonu sağladığı, ilgili tarafların etkin katkı ve katılımıyla işbirliğinin sağlandığı ve toplumun her kesimine sorumluluk verildiği bir yöntem esas alınacaktır.

III. ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ

Bölgede kaliteli ve yeterli altyapı hizmetlerinin sağlanması, ekonomik dönüşümün gerçekleştirilmesi ve sosyal gelişmenin hızlandırılmasında temel belirleyici unsurlardandır. Bölgenin göreceli avantajının bulunduğu su ve toprak kaynaklarının ekonomiye kazandırılabilmesi için sulama altyapısının tamamlanması GAP'ın öncelikli hedefidir.

GAP sulama programı gözden geçirilerek su kaynağı hazır, ana kanal inşaatı süren, tasarımı büyük ölçüde tamamlanmış ve cazibeyle sulama yapacak projeler ile ekonomik görülen birinci seviye pompaj sulamalarının tamamlanması hedeflenmiş olup, GAP'ta yer alan 1 milyon 820 bin hektarlık nihai sulama hedefinin 2012 yılına kadar 1 milyon 060 bin hektarlık kısmının tamamlanması planlanmaktadır. Bu projelerin şebeke inşaatlarının ikili işbirliği ve kamu-özel sektör işbirliği kapsamında gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Bölgede proje ömürlerinin sonuna yaklaşmış köy elektrik şebekeleri yenilenecek, güzergahları uygun olmayan hatlar rehabilite edilecek, yerleşim yerlerindeki gelişmelere cevap vermek üzere yeni şehir elektrik şebekeleri ve ilgili diğer tesisler yapılacaktır. GAP kapsamında projelendirilen büyük barajlar içinde yapımı gerçekleştirilememiş tek büyük baraj olan Ilısu Barajı'nın inşaatına başlanacak ve hidroelektrik santralının de plan dönemi içinde faaliyete geçmesi için çalışmalar sürdürülecektir.

GAP Bölgesi'nde yer alan Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa illerine doğal gaz arzını sağlayacak bağlantı hatları BOTAS tarafından tamamlanmış olup, bu illerde ve doğal gaz bağlantı hattı 2008 yılında tamamlanması planlanan Kilis ilinde faaliyet gösterecek dağıtım şirketlerine EPDK tarafından dağıtım lisansı verilmiştir. Mardin ve Şırnak illerine yapılması planlanan bağlantı hatlarının orta vadede Irak'tan getirilmesi planlanan doğal gaz iletim hattı üzerinden beslenmesi öngörüldüğü ve bu projelerle ilgili henüz güzergâh etütleri yapılmadığı için proje maliyetleri tahmini olarak verilmiştir.

Gaziantep-Şanlıurfa otoyolu başta olmak üzere, Şanlıurfa-Diyarbakır, Şanlıurfa-Kızıltepe-Silopi, Şanlıurfa-Akçakale, Diyarbakır-Batman, Diyarbakır-Mardin gibi ana karayolu güzergâhları çok şeritli hale getirilecek, bölgede son yıllarda yaşanan nüfus artışı ve ekonomik faaliyetin gerekli kıldığı ulaşım darboğazları giderilecektir. Bunun yanı sıra bölgede standardı yetersiz olan güzergâhlarda kesintisiz ve güvenli ulaşımı sağlamak için karayolu altyapı iyileştirme yatırımlarına hız verilecektir. Ayrıca bölge için büyük öneme sahip olan hava ulaşımı altyapısı uluslararası bağlantılar da dikkate alınarak güçlendirilecektir.

Bölgede ekonomik ve sosyal yaşamın geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla, doğalgaz iletim ve dağıtım ile elektrik dağıtım ve iletim altyapıları iyileştirilecektir. Ayrıca, OSB, KSS ve diğer ortak sanayi ve ticaret altyapıları güçlendirilirken, Nitelikli Sanayi Bölgeleri'nin kurulmasına yönelik girişimlerde bulunulacak, sınır ticaretini kolaylaştırıcı altyapı geliştirilecektir. Bunların yanı sıra, üniversitelerin kampüs altyapıları güçlendirilecektir.

Bölgede kentsel altyapı ve hizmetler kapsamlı şekilde ele alınacak; konut ihtiyacının karşılanması, kent merkezlerinde yapı kalitesinin artırılması, içmesuyu, atık su ve katı atık altyapısının geliştirilmesi amacıyla faaliyetler yoğunlaştırılacaktır.

IV. KURUMSAL KAPASİTENİN GELİŞTİRİLMESİ

Bölgede her türlü faaliyet ve projenin etkin şekilde planlanması, uygulanması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve denetimi için hem merkezi kuruluşların hem de yerel/bölgesel nitelikli kuruluşların insan kaynakları başta olmak üzere kurumsal gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, yasal süreci tamamlanan kalkınma ajanslarının öncelikli olarak bölgede kurulması temin edilecek, bölgenin tamamını kapsayan Gaziantep (Adıyaman, Gaziantep, Kilis), Mardin (Batman, Mardin, Siirt, Şırnak) ve Şanlıurfa (Diyarbakır, Şanlıurfa) düzey 2 bölgelerindeki kalkınma ajansları en kısa zamanda kurularak faaliyete geçirilecektir.

Bölgede mahalli idarelerin kalkınma ve hizmet verme konusundaki etkinlik ve imkanları artırılacak, kalkınma amaçlarına uygun olarak faaliyet gösteren özel sektör kuruluşları, meslek kuruluşları ve STK'ların gelişimi desteklenecek, kendi aralarında ve ilgili kamu kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışabilmeleri için çok yönlü destekler sağlanarak bölgenin sosyal-kurumsal sermayesi güçlendirilecektir.

GAP Eylem Planı'nın başarıyla uygulanabilmesi için gerekli olan izleme-değerlendirme ve koordinasyon görevinin yürütülebilmesi amacıyla GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'nın mevzuatı yenilenerek kurumsal kapasitesi güçlendirilecektir.